

MARINEL SUMOOK UBALDO,

FILIPINY

ZMIANY KLIMATYCZNE: PODEJMIJ **DZIAŁANIE** TERAZ

**MARATON
PISANIA
LISTÓW**

AMNESTY
INTERNATIONAL

POZNAJ NASZE PRAWA

CZŁOWIEKA

SCENARIUSZ WARSZTATÓW

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International jest globalnym ruchem zrzeszającym ponad 7 milionów ludzi, którzy niesprawiedliwość na świecie traktują osobiście. Działamy na rzecz świata, w którym wszyscy ludzie mogliby swobodnie korzystać ze swoich przyrodzonych praw.

Prowadzimy niezależne śledztwa i ujawniamy przypadki nadużyć niezależnie od tego, gdzie i kiedy do nich dochodzi. Naciskamy na władze oraz na inne grupy posiadające wpływ (np. korporacje), pilnując dotrzymywania składanych przez nie obietnic i respektowania prawa międzynarodowego. Pokazując poruszające historie ludzi, z którymi pracujemy, inspirujemy miliony osób z całego świata do działania na rzecz zmiany i do obrony aktywistów i aktywistek stojących na pierwszej linii. Wspieramy ludzi w domaganiu się swoich praw poprzez edukację praw człowieka i szkolenia.

Nasza praca chroni i wzmacnia ludzi - od zniesienia kary śmierci, do propagowania praw reprodukcyjnych i seksualnych, od zwalczania dyskryminacji do bronięcia praw uchodźców i uchodźczyń oraz migrantów i migrantek. Pomagamy doprowadzić sprawców tortur przed oblicze sprawiedliwości i zmieniać opresyjne prawa. A przede wszystkim uwalniamy ludzi więzionych za wygłaszanie własnych opinii. Jesteśmy głosem uciskanych i pozbawianych swobód i godności.

Członkinie i członkowie Amnesty International podczas protestu przed ambasadą Turcji w Paryżu, lipiec 2017 r.
© www.christophemeireis.com

Pisanie listów podczas Maratonu w Algierii.

MARATON PISANIA LISTÓW

Akcja Maraton Pisania Listów Amnesty International odbywa się corocznie w okolicach 10 grudnia, kiedy obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka, upamiętniający przyjęcie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w 1948 roku. Misją Maratonu jest zmiana życia osób bądź społeczności, których prawa człowieka zostały naruszone lub są takimi naruszeniami zagrożone. W ramach Maratonu Pisania Listów, Amnesty przedstawia przypadki wybranych osób decydentom, którzy mogą zmienić ich sytuację, nagłaśnia te przypadki organizując protesty i akcje społeczne oraz kieruje na nie uwagę społeczności międzynarodowej, korzystając z mediów i internetu.

Najistotniejszą częścią Maratonu jest pisanie listów przez miliony ludzi na całym świecie. W rezultacie takiego międzynarodowego zaangażowania biura urzędników są zasypywane listami. Osoby, które doświadczają tortur, więźniowie i więźniarki

sumienia oraz osoby skazane na egzekucję otrzymują słowa wsparcia i solidarności od tysięcy osób z najdalszych zakątków globu. Wiedzą, że ich cierpienie nie pozostaje obojętne opinii publicznej; wiedzą, że o nich nie zapomniano.

Efekty Maratonu w poprzednich latach były oszałamiające. Osoby, które doświadczyły naruszeń praw człowieka, regularnie zwracają uwagę jak bardzo pomagają im te listy, wyrażają wdzięczność wszystkim piszącym, powołują się przy tym na poczucie siły, jaką przynosi im świadomość wsparcia ze strony tak wielu osób.

Często dochodzi do znaczącej poprawy ich sytuacji: postawione im zarzuty są wycofywane, traktowanie staje się łagodniejsze, wprowadzane są odpowiednie prawa i regulacje.

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

DOBRE WIADOMOŚCI PO MARATONIE 2018

ZATRZYMANIA W BRAZYLII

W marcu 2019 roku dwóch byłych policjantów zostało zatrzymanych w związku z zabójstwem Marielle Franco, charyzmatycznej działaczki lokalnej i obrończyni najbardziej ubogich osób w Brazylii. Był to drobny krok w kierunku sprawiedliwości. Z całego świata nadeszło ponad pół miliona wiadomości domagających się odpowiedzi na pytanie: „Kto zabił Marielle Franco?”

“Łatwiej jest mi codziennie wstawać, wiedząc, że istnieje wielka globalna sieć współodczuwania.”

Monica Benicio, partnerka Marielle

© Elisângela Leite

PRAWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W KIRGISTANIE

Gulzar Duszenowa od lat walczyła o prawa osób z niepełnosprawnością w swoim kraju. W marcu 2019 roku jej upór się opłacił - Kirgistan wreszcie przystąpił do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Zwolennicy Gulzar napisali ponad ćwierć miliona wspierających ją wiadomości.

“Jestem wdzięczna za wsparcie i solidarność ze strony tylu aktywistów i aktywistek Amnesty International, którzy troszczą się o nasze prawa, pomimo że pochodzą z innych krajów.”

© Svetlana Zelenskaya/Amnesty International

LECZENIE RATUJĄCE ŻYCIE W IRANIE

Skazana za rozdawanie ulotek krytykujących karę śmierci Atena Daemi stała się obiektem fizycznych napaści w więzieniu. Potrzebowała natychmiastowej specjalistycznej pomocy medycznej. Dzięki ponad 700 tysiącom listów, rząd Iranu w końcu zapewnił jej dostęp do odpowiedniego leczenia.

“Z całego serca dziękuję wszystkim osobom z całego świata, które obsypały mnie głosami współczucia i dobroci i które nie szczędziły sił, by mnie wspierać.”

© Private

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

O PRAWACH CZŁOWIEKA

Prawa człowieka są podstawowymi swobodami i gwarancjami przysługującymi każdemu z nas. Opierają się na zasadach godności, równości oraz wzajemnego szacunku - niezależnie od wieku, narodowości, płci, pochodzenia, wyznawanej religii i światopoglądu.

Twoje prawa polegają na byciu traktowanym sprawiedliwie i takim samym traktowaniu innych, oraz na możliwości dokonywania wolnych wyborów dotyczących swojego życia. Podstawowe prawa człowieka są uniwersalne - przysługują nam wszystkim, każdemu na świecie. Są niezbywalne - nie mogą zostać nam odebrane. Są również niepodzielne i współzależne - wszystkie są ze sobą powiązane i posiadają tę samą wagę.

Od czasu okropności II wojny światowej międzynarodowe instrumenty praw człowieka, poczynając od Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, zapewniały solidną podstawę dla krajowych, regionalnych i międzynarodowych regulacji prawnych, których celem ma być poprawa jakości życia ludzi na całym świecie. Na prawa człowieka można patrzeć jak na prawa dla rządów. Zobowiązują one państwa i ich urzędników do respektowania, ochrony i realizacji praw człowieka w swoich krajach i poza nimi.

Prawa człowieka nie są luksusem, który można realizować tylko wtedy, gdy pozwalają na to okoliczności.

Aktywistki Maratonu w Togo.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka została spisana przez nowo utworzoną Organizację Narodów Zjednoczonych tuż po II wojnie światowej. W 1948 roku stała się podstawą, na której zbudowano międzynarodowy system praw człowieka. Państwa zgodziły się przestrzegać ogólnych zasad zapisanych w jej 30. artykułach.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka jest – jak sama nazwa wskazuje, deklaracją – deklaracją intencji wszystkich rządów świata przestrzegania pewnych standardów traktowania osoby ludzkiej. Prawa człowieka stały się częścią prawa międzynarodowego – od czasu przyjęcia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka powstało wiele bazujących na niej praw i umów międzynarodowych. To na podstawie tych praw i umów organizacje takie jak Amnesty International, wzywają rządy do zaprzestania naruszeń, których doświadczają bohaterowie i bohaterki Maratonu Pisania Listów.

WPROWADZENIE DO PRAW CZŁOWIEKA

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

PRAWA I SWOBODY OBYWATELSKIE

Prawo do życia, wolność od tortur i niewolnictwa, wolność od dyskryminacji.

Artykuł 1 Wolność i równość w godności i prawach

Artykuł 2 Niedyskryminacja

Artykuł 3 Prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego

Artykuł 4 Zakaz niewolnictwa

Artykuł 5 Zakaz tortur

PRAWA ZWIĄZANE Z WYMIAREM SPRAWIEDLIWOŚCI

Domniemanie niewinności, prawo do sprawiedliwego procesu, zakaz arbitralnego pozbawiania wolności.

Artykuł 6 Wszyscy jesteśmy chronieni przez prawo

Artykuł 7 Wszyscy jesteśmy równi wobec prawa

Artykuł 8 Prawo do odwołania, gdy doszło do naruszenia naszych praw

Artykuł 9 Zakaz arbitralnego pozbawiania wolności (zatrzymanie, aresztowanie, uwięzienie) i wygnania z kraju

Artykuł 10 Prawo do sprawiedliwego procesu

Artykuł 11 Domniemanie niewinności

Artykuł 14 Prawo do azylu (udanie się do innego kraju i prośenie o ochronę)

PRAWA SPOŁECZNE

Prawa do edukacji, do założenia i posiadania rodziny, do odpoczynku i opieki zdrowotnej.

Artykuł 12 Prawo do prywatności, prawo do życia domowego i rodzinnego

Artykuł 13 Prawo do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i swobodnego przemieszczania się wewnątrz granic państwowych

Artykuł 16 Prawo do małżeństwa i założenia rodziny

Artykuł 24 Prawo do odpoczynku i czasu wolnego

Artykuł 26 Prawo do edukacji, w tym do bezpłatnej nauki na podstawowym poziomie

PRAWA EKONOMICZNE

Prawo do posiadania własności, do pracy, do posiadania domu, do emerytury i do adekwatnego standardu życia.

Artykuł 15 Prawo do narodowości

Artykuł 17 Prawo do posiadania własności

Artykuł 22 Prawo do opieki społecznej

Artykuł 23 Prawo do pracy za uczciwe wynagrodzenie i zrzeszania się w związkach zawodowych

Artykuł 25 Prawo do standardu życia adekwatnego do stanu zdrowia i samopoczucia

PRAWA POLITYCZNE

Prawo do udziału w zarządzaniu krajem, prawo do głosowania, wolność pokojowych zgromadzeń, wolność wypowiedzi, wolność przekonań i wolność sumienia i religii.

Artykuł 18 Wolność myśli, sumienia i wyznania

Artykuł 19 Wolność wypowiedzi i prawo do rozpowszechniania informacji

Artykuł 20 Prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach i gromadzenia się w pokojowy sposób

Artykuł 21 Prawo do udziału w zarządzaniu krajem

PRAWA KULTURALNE I SOLIDARNOŚCIOWE

Prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności.

Artykuł 27 Prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności

Artykuł 28 Prawo do międzynarodowego ładu i porządku, w którym niniejsze prawa mogą być w pełni realizowane

Artykuł 29 Odpowiedzialność za respektowanie praw innych osób

Artykuł 30 Nieodbieranie żadnego z tych praw!

WARSZTAT

ZMIANY KLIMATYCZNE: PODEJMIJ DZIAŁANIE JUŻ TERAZ

KLUCZOWE POJĘCIA

- Zmiany klimatyczne
- Prawa środowiskowe i ich ochrona
- Aktywizm wśród młodzieży
- Prawo do życia, dostępu do wody, jedzenia i schronienia
- Prawa ekonomiczne, społeczne i kulturowe

O WARSZTACIE

Uczestnicy i uczestniczki dowiedzą się o godności i prawach człowieka w społecznościach zagrożonych katastrofami naturalnymi spowodowanymi zmianami klimatu. Poznają związek pomiędzy zmianami klimatycznymi i prawami człowieka z perspektywy tych społeczności i będą gotowi wesprzeć najbardziej potrzebujących.

REZULTATY

- Uczestnicy i uczestniczki rozumieją, jak bardzo prawa człowieka oraz zmiany klimatyczne i inne problemy środowiskowe są ze sobą powiązane.
- Osoby uczestniczące opracują pomysły, jak mogą pomóc tym, którzy najbardziej ucierpieli wskutek zmian klimatu, w tym Marinel Ubaldo.
- Uczestnicy i uczestniczki potrafią opisać Maraton Pisania Listów Amnesty International, podjąć działania w sprawie zmian klimatycznych oraz wesprzeć najbardziej potrzebujących.

PRZYGOTOWANIE I MATERIAŁY

- Dwa znaki po przeciwnych stronach sali mówiące: „Zgadzam się” i „Nie zgadzam się”. Upewnij się, że po obu stronach jest wystarczająco dużo miejsca dla osób uczestniczących.
- Opcjonalnie: kopie listu Marinel do uczestników i uczestniczek (podzielone na dwie części).

POTRZEBNY CZAS:

60 minut

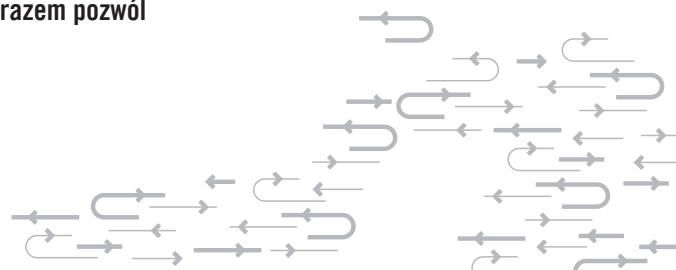
WIEK: 12+

WPROWADZENIE:

ZMIANA KLIMATU? KRYZYS KLIMATYCZNY?

1. **Poproś osoby uczestniczące, aby rozproszyły się po sali. Wyjaśnij, że wkrótce zaprezentujesz im pewne pojęcie. Po jego przeanalizowaniu rolą uczestników i uczestniczek będzie stworzenie posągu (przyjęcia nieruchomej pozycji) obrazującego to pojęcie. Zachęć osoby uczestniczące do wykorzystania w tym zadaniu całego ciała, w tym mimiki.**
  - Rozpocznij od kilku posągowych pozycji na rozgrzewkę. Zaproponuj pojęcia, w które uczestnikom i uczestniczkom będzie łatwo się zaangażować, na przykład „stwórzcie posąg przedstawiający to, co będziecie robić w weekend” lub „stwórzcie posąg reprezentujący waszą rodzinę”. Daj osobom uczestniczącym trochę czasu na przygotowanie każdego posągu.
2. **Zachęć osoby uczestniczące, aby stworzyły posąg wyrażający, co znaczą dla nich zmiany klimatyczne. Poproś, żeby połowa uczestników i uczestniczek zrobiła sobie przerwę i rozejrzała się po sali, podczas gdy reszta pozostanie nieruchoma, a następnie zasugeruj zamianę ról. Używając tych samych instrukcji, daj kolejną wskazówkę: „stwórzcie posąg wyrażający, co znaczy dla was sprawiedliwość klimatyczna”. Także tym razem pozwól uczestnikom i uczestniczkom na wzajemną obserwację swoich pozycji.**

 15 MINUT

3. Przedyskutuj z grupą odpowiedzi na poniższe pytania:

- Jakie stworzyliśmy posągi? Jakie emocje wyrażały?
- Co wiecie na temat zmian klimatycznych?
- Jak zmiany klimatyczne wpływają na dostęp do jedzenia, warunki mieszkaniowe i pracę?
- Czy uważacie, że istnieje związek między zmianami klimatycznymi i katastrofami naturalnymi?
- Które pojęcie najlepiej oddaje to, co dzieje się na świecie: zmiany klimatyczne czy kryzys klimatyczny? Dlaczego?

ZMIANY KLIMATYCZNE A PRAWA CZŁOWIEKA

🕒 15 MINUT

4. Wskaż uczestnikom i uczestniczkom znaki „Zgadzam się” i „Nie zgadzam się” i poproś, aby stanęli między nimi na środku sali. Wyjaśnij, że przeczytasz kilka wypowiedzi i po każdej z nich osoby uczestniczące powinny w ciszy zająć miejsca przy znaku, który wyraża ich opinię.

Wybierz trzy lub cztery z poniższych stwierdzeń. Po każdym z nich pozostaw trochę czasu na dyskusję i pozwól uczestnikom i uczestniczkom przejść na drugą stronę, jeśli zmieniają zdanie.

- Wszyscy jednakowo odczuwają skutki zmian klimatycznych.
- Zmiany klimatyczne to kryzys dotyczący praw człowieka.
- W spowolnieniu globalnego ocieplenia indywidualne inicjatywy są ważniejsze od działań państw.
- Rządy państw i korporacje nie mogą już nic więcej zrobić w walce ze zmianami klimatycznymi.
- Młodzież jest odpowiedzialna za znalezienie rozwiązań dla obecnego kryzysu klimatycznego.
- Zmiany klimatyczne wpłyną na moje prawa do schronienia, dostępu do wody i warunków sanitarnych, jedzenia, zdrowia oraz inne prawa człowieka.

Skorzystaj z informacji na stronie 9 do zbudowania dyskusji i/lub przeczytaj poniższą wypowiedź, dając uczestnikom i uczestniczkom okazję do wyrażenia opinii.

„Zmiany klimatyczne to problem dotyczący praw człowieka właśnie ze względu na skutki odczuwane przez ludzi. Nawarstwiają i potęgują istniejące nierówności, a dzieci będą świadkami ich przerażających efektów, kiedy dorosną. Fakt, że większość państw nawet nie kiwnęła palcem w odpowiedzi na groźbę naszej globalnej zagłady, stanowi jedno z największych międzypokoleniowych pogwałceń praw człowieka w historii” (Kumi Naidoo, sekretarz generalny Amnesty International).

HISTORIA MARINEL

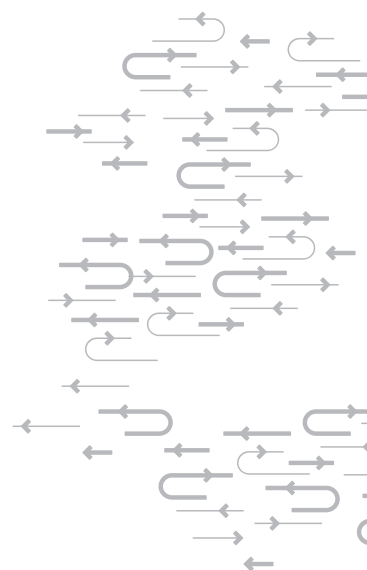
5. Wyjaśnij, że Marinel Sumook Ubaldo ma 22 lata i pochodzi z Filipin. Kiedy miała 16 lat, tajfun Yolanda, jeden z najbardziej śmiertelnych w historii, zniszczył jej wieś we wschodniej części wyspy Samar i spowodował śmierć ponad 6 000 osób; miliony straciły dach nad głową. Marinel napisała bezpośredni list do osób biorących udział w Maratonie Pisania Listów. Odczytaj go na głos i przekaz do przeczytania indywidualnie lub w małych grupach. Więcej informacji o Marinel można znaleźć na stronie 11.

Poproś uczestników i uczestniczki o przedyskutowanie w niewielkich grupach poniższych pytań i wspólne wyciągnięcie wniosków.

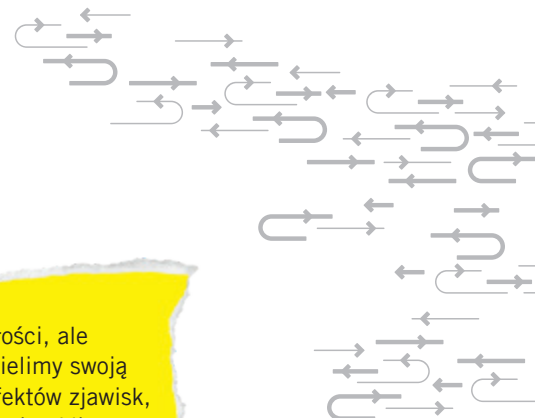
🕒 15 MINUT

Opcjonalnie:
Możesz użyć materiału dostępnego pod adresem <https://vimeo.com/146327850>, aby przedstawić Marinel.

„Nazywam się Marinel Sumook Ubaldo. Jestem córką rybaka, który przez całe życie utrzymywał swoją rodzinę. Mojemu ojcu nigdy nie było łatwo. Nie ukończył szkoły podstawowej, ponieważ musiał wyprzedzać w morze, aby zapewnić byt swojej rodzinie. Jako dziecko doświadczyłam około 20 tajfunów rocznie, więc nieszczęścia i katastrofy stały się dla mnie chlebem powszednim. [Wiem, że] morze czasami potrafi być okrutne i że z powodu położenia geograficznego jesteśmy bardziej narażeni na wiele różnych katastrof klimatycznych”.

- Jakie według ciebie było dzieciństwo Marinel?
- Czy uważasz, że Marinel czuła się bezpiecznie tam, gdzie dorastała? Dlaczego?
- Jakie są według ciebie podobieństwa i różnice między życiem twoim i Marinel?

Przeczytaj na głos drugą część listu Marinel lub daj osobom uczestniczącym trochę czasu na jego samodzielne przeczytanie.

„Zmiany klimatyczne nie są już problemem, któremu stawimy czoła w przyszłości, ale któremu musimy stawić czoła już teraz. Jeśli upomnimy się o swoje prawa i podzielimy swoją historią, będziemy mogli opowiedzieć wszystkim, jak Filipiny cierpią z powodu efektów zjawisk, których nie wywołaliśmy. Niektóre z krajów, które najbardziej przyczyniły się do zmian klimatu, nadal nie odczuwają w pełni ich skutków. Dlatego tak ważne jest to, aby nas wysłuchały i uświadomiły sobie, że już teraz mają one realny wpływ na innych. Jako młodzi mamy energię i siłę, aby zabrać głos i reprezentować tych, którzy nie mają odwagi walczyć o swoje. Dzielenie się moją historią stało się dla mnie kluczem w procesie leczenia. Zmiany klimatyczne to nie tylko kwestia adaptacji i minimalizacji strat, ale także kwestia praw człowieka. Katastrofy klimatyczne pozbawiają nas podstawowych praw, którymi powinniśmy się cieszyć. Przyszłość nas wszystkich zależy od TWOJEJ decyzji podjętej już TERAZ. Proszę, dołącz do mnie i podejmij działanie”.

DZIAŁAJ!

 15 MINUT

6. Skorzystaj z informacji na stronie 2, aby opowiedzieć o akcji Maraton Pisania Listów. Powiedz, że Amnesty International apeluje do ludzi z całego świata o pisanie listów wspierających Marinel i jej kampanię.

- Poproś uczestników i uczestniczki o zorganizowanie burzy pomysłów i zaplanowanie dodatkowych działań, które można podjąć wobec zmian klimatycznych i w celu wsparcia Marinel w walce o prawa tych, którzy najbardziej ucierpieli.

7. Zadaj pracę domową lub przeznacz trochę czasu w ramach kolejnego warsztatu na napisanie listów do Marinel i przedstawicieli rządu.

Opcjonalnie:

Możesz skorzystać z krótkiego kursu dostępnego na academy.amnesty.org, aby przedstawić Maraton Pisania Listów.

PISZ W OBRONIE PRAW – INSTRUKCJE

NAPISZ LIST - ZMIENŃ ŻYCIE

1. Zachęć uczestników i uczestniczki, aby napisali do Marinel list i wyrazili swoją solidarność lub zaoferowali jej słowa wsparcia. Poproś, żeby pomyśleli, co może chcieć przeczytać, co może dodać jej odwagi w dalszej walce o prawa jej społeczności i przeciwko zmianom klimatycznym.

Marinel Ubaldó

c/o Amnesty International, 6-C Perseveranda
Townhomes II, Maningning Street
Sikatuna Village, Quezon City
1101 Philippines

2. Zachęć osoby uczestniczące do zwrócenia się z apelem do polskich władz.

Uczestnicy i uczestniczki mogą skorzystać z gotowych wzorów pod linkiem maraton.amnesty.org.pl, bądź skorzystać z poniższych wskazówek pomocnych w napisaniu bardziej osobistego listu do polityków:

3. Napisz do władz coś od siebie, aby Twój list był bardziej osobisty:

- ▶ Powiedz coś o sobie.
- ▶ Powiedz, co na temat zmian klimatycznych było dla ciebie szokujące.
- ▶ Domagaj się podjęcia działań przyczyniających się do zatrzymania zmian klimatycznych.

PODSTAWOWE INFORMACJE

ZMIANY KLIMATYCZNE

Już teraz miliony ludzi cierpią z powodu katastrof naturalnych nasilających się wskutek zmian klimatycznych – od przedłużających się okresów suszy w subsaharyjskiej Afryce do niszczycielskich burz tropikalnych przechodzących nad południowo-wschodnią Azją, południową Afryką, Karaibami i Pacyfikiem.

W sierpniu 2018 roku młodzież zaczęła wychodzić na ulice, aby pociągnąć rządy państw do odpowiedzialności za ich efekty. Domagając się zmian wymagających uczestnictwa i wsparcia wszystkich grup społecznych, wykazała się prawdziwymi zdolnościami przywódczymi.

CZYM SĄ ZMIANY KLIMATYCZNE?

Klimat naszej planety podlega ciągłym zmianom w wymiarze geologicznym, a w zależności od epoki średnie temperatury znacząco się od siebie różnią.

Niemniej jednak w obecnym okresie odnotowujemy gwałtowne ocieplenie, dużo szybsze niż w przeszłości. Stało się jasne, że to człowiek jest w większości odpowiedzialny za wzrost temperatury w ciągu ostatniego stulecia. Dzieje się tak za sprawą zużycia paliw kopalnych, rolnictwa, gospodarki gruntami oraz innych działalności przyspieszających zmiany klimatyczne. Ich gwałtowny charakter stanowi problem, ponieważ tempo zmian klimatycznych przewyższa zdolności adaptacyjne żywych organizmów.

Rosnące temperatury prowadzą między innymi do ekstremalnych zdarzeń pogodowych, rosnących poziomów morza oraz zmian w liczebności i występowaniu fauny i flory. Efekty zmian klimatycznych są odczuwalne już teraz, jednak ulegną dalszemu pogorszeniu. Jak dotąd globalne ocieplenie o około 1°C przekroczyło temperatury z okresu przed uprzemysłowieniem.

DLACZEGO ZMIANY KLIMATYCZNE TO PROBLEM DOTYCZĄCY PRAW CZŁOWIEKA?

Zmiany klimatyczne sięją spustoszenie na całym świecie, co czyni je niecierpiącą zwłoki kwestią praw człowieka. W szczególności:

- Nawarstwiają się i spotęgują istniejące nierówności.
- Pewne grupy prawdopodobnie ucierpią bardziej niż inne; na przykład społeczności zależne od rolnictwa lub żyjące na nadbrzeżach, a także inne grupy narażone na dyskryminację, takie jak kobiety, osoby starsze, dzieci i młodzież, żyjący w ubóstwie oraz rdzenne społeczności.
- Ich efekty będą się nasilać z biegiem czasu, niszcząc obecne i przyszłe pokolenia.

Zmiany klimatyczne nie tylko zagrażają samemu istnieniu ludzkości, ale także negatywnie wpływają na nasze prawo do życia, zdrowia, dostępu do jedzenia, wody, schronienia i środków do życia. W sposób bezpośredni i niezmienny wiążą się z tymi prawami człowieka.

Marinel Ubaldo protestująca przeciwko kryzysowi klimatycznemu przed Bykiem z Wall Street w Nowym Jorku, USA
© Michael Nagle/Greenpeace

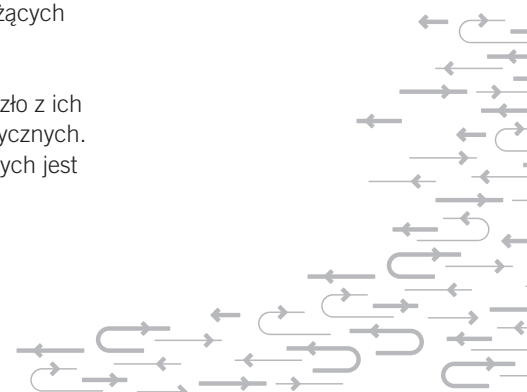
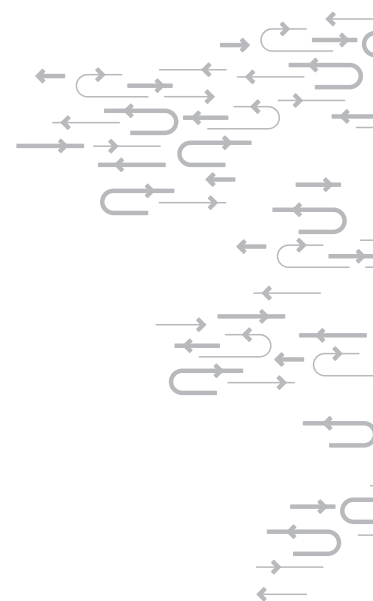
PODSTAWOWE INFORMACJE

Prawo do życia	<p>Związane z pogodą ekstremalne zdarzenia, takie jak burze, powodzie i pożary lasów. W 2013 roku tajfun Haiyan/Yolanda pochłonął ponad 6 000 ofiar na Filipinach.</p> <p>Stres cieplny jest śmiertelny: fala upałów w 2003 roku spowodowała w Europie śmierć 35 000 ludzi.</p>
Prawo do zdrowia	<p>Najpoważniejszymi skutkami zmian klimatycznych będą zwiększone ryzyko urazów, choroby i ofiary śmiertelne rosnących fal upałów oraz pożarów.</p> <p>Wyższe ryzyko niedożywienia spowodowane zmniejszoną produkcją żywności w biednych regionach oraz zwiększone ryzyko chorób.</p>
Prawo do schronienia	<p>Ekstremalne zdarzenia pogodowe, takie jak powodzie i niekontrolowane pożary, niszczą domy i pozostawiają ludzi bez dachu nad głową.</p> <p>Z biegiem czasu susze, erozja i powodzie mogą także zmienić środowisko, natomiast rosnące poziomy mórz zagrażają domom milionów ludzi na całym świecie, którzy zamieszkują nisko położone obszary.</p>
Prawa dostępu do wody i warunków sanitarnych	<p>Topniejący śnieg i lód, zmniejszone opady deszczu, podwyższone temperatury i rosnące poziomy mórz wpływają na ilość i jakość zasobów wodnych.</p> <p>Ekstremalne warunki pogodowe i kataklizmy wpływają na infrastrukturę wodną i sanitarną.</p> <p>Już teraz ponad miliard osób nie ma dostępu do czystej wody, zaś zmiany klimatyczne tylko pogarszają sytuację.</p>

KTO JEST ODPOWIEDZIALNY ZA POWSTRZYMANIE ZMIAN KLIMATYCZNYCH?

Rządy państw oraz korporacje są odpowiedzialne za powstrzymanie zmian klimatycznych.

- **Rządy państw** są zobowiązane do podjęcia kroków w celu opanowania zmian klimatycznych tak szybko i tak humanitarnie, jak to możliwe. W swoich staraniach nie mogą posuwać się do działań bezpośrednio lub pośrednio naruszających prawa człowieka. Na przykład nie powinny tworzyć obszarów ochrony przyrody lub projektów energii odnawialnej na ziemiach należących do rdzennych społeczności bez uprzedniej konsultacji i uzyskania ich zgody.
- **Przedsiębiorstwa** muszą zadośćuczynić za pogwałcenia praw człowieka, do których doszło z ich winy lub do których się przyczyniają, w tym także za szkody wynikające ze zmian klimatycznych. Badania wskazują, że za 71% emisji gazów cieplarnianych od roku 1988 odpowiedzialnych jest zaledwie 100 producentów paliw kopalnych.

MARINEL SUMOOK UBALDO

FILIPINY

Marinel Sumook Ubaldo miała 16 lat, kiedy zrozumiała, że musi znaleźć sposób na to, by uchronić siebie i swoją społeczność przed katastrofalnymi skutkami zmiany klimatu. 13 listopada 2013 roku przeżyła tajfun Yolanda – jeden z najbardziej śmiertelnych tajfunów w historii. Cyklon zniszczył jej rodzinną wioskę w Samar: w samych Filipinach zginęło ponad 6 000 ludzi, a miliony straciły swoje domy.

Sześć lat później Marinel uzyskała dyplom w zakresie pracy społecznej. Ta miłośniczka natury i znana młoda aktywistka poświęca swój wolny czas na walkę o prawa swojej społeczności.

We wrześniu 2018 roku Marinel udała się do Nowego Jorku, aby złożyć zeznania w ramach badań nad zmianą klimatu i tego, jak przyczynia się do niej przemysł paliw kopalnych. „Nie jestem tylko... klimatyczną daną statystyczną,” powiedziała w wypełnionej po brzegi auli. „Moja historia jest jedną z wielu i jestem tutaj, aby wypowiedzieć się w imieniu narażonych i marginalizowanych społeczności – oby nasze głosy zostały usłyszane.”

Marinel, jej rodzina i tysiące innych ludzi, którzy stracili swoje domy w tajfunie, potrzebują wystarczającej ilości jedzenia, wody, schronienia, elektryczności i toalet. Filipiński rząd nie podjął dostatecznych działań i pozostawił ich samym sobie w szkodliwych dla zdrowia warunkach, w których trudno jest zarobić na życie.

Jednak Marinel jest zdeterminowana działać, by rządy na całym świecie stanęły do walki ze zmianą klimatu i uporały się z jej skutkami, które dotknęły zarówno społeczność Marinel jak i wiele innych podobnych. Wsprzyj Marinel w tych działaniach.

Domagaj się wsparcia dla ludzi dotkniętych zmianą klimatu!

© Lawrence Rui (CC)

AMNESTY INTERNATIONAL TO GLOBALNY RUCH PONAD 7 MILIONÓW OSÓB DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ ŚWIATA, W KTÓRYM WSZYSCY MOGĄ KORZYSTAĆ Z PRAW CZŁOWIEKA.

CHCEMY ZAPEWNIĆ KAŻDEJ OSOBIE MOŻLIWOŚĆ REALIZACJI PRAW ZAPISANYCH W POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA ORAZ INNYCH DOKUMENTACH MIĘDZYNARODOWYCH POŚWIĘCONYCH PRAWOM CZŁOWIEKA.

JESTEŚMY NIEZALEŻNI OD WŁADZ PAŃSTWOWYCH, IDEOLOGII POLITYCZNYCH, INTERESÓW GOSPODARCZYCH LUB RELIGII, A FUNDUSZE NA DZIAŁALNOŚĆ POZYSKUJEMY W WIĘKSZOŚCI ZE SKŁADEK CZŁONKOWSKICH I DOTACJI OSÓB INDYWIDUALNYCH.

Stowarzyszenie Amnesty International

www.amnesty.org.pl

Tel. (22) 827 60 00
Pl. Lelewela 8
01-624 Warszawa

Index: POL 32/0920/2019
English, September 2019

All images © Amnesty International
unless otherwise stated.

Images: cover: © Michael Nagle/
Greenpeace (Main image),
© DFID (CC)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

